

Handledare: Julie Hassing Nielsen

LUNDS
UNIVERSITET

Barnets bästa fängelsecell

En kvalitativ komparativ studie om frihetsberövande av barn i Sverige

Elin Melin

Abstract

The aim of this study is to investigate the short term change regarding deprivation of liberty of children in Sweden. There has been media coverage on the subject since adolescents are committing grave crimes in Sweden and the politicians want to change how the children are deprived of their liberty. The study compares legislation from 2023, 2024 and a proposed legislation that could take effect in 2028, all of which address deprivation of liberty of children. The legislations is consequently compared to the Convention on the Rights of the Child. The material also consists of two interviews with two people who have great work experience at the institutional homes that these kids are held at as of now. Even though it is not possible to generalise the interviews due to the small selection of respondents, the interviews contribute to a deeper understanding of the context. Furthermore the results are analysed in the theoretical framework consisting of both Jeremy Bentham and Michel Foucault's theories about punishment, as well as the interest theory about human rights. The results indicated a restrictive development in the legal context which may impact children's rights.

Keywords: deprivation of liberty of children, Convention on the Rights of the Child, policies, legislation, imprisonment

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Problemformulering	3
1.2 Syfte	4
1.3 Avgränsning	4
1.4 Frågeställning	4
1. 5 Operationalisering	4
1.5.1 Konceptualisering	4
1.5.2 Barnkonventionen	5
2. Tidigare forskning	7
2.1 Urval tidigare forskning	7
2.2 Teman	9
2.2.1. Barnens rätt och lagstiftning gällande frihetsberövande av barns framväxt	9
2.2.2. Öppenhet och isolering - Hur påverkas barn av frihetsberövande?	11
3. Metod	12
3.1 Material och urval	12
3.2 Innehållsanalys	13
3.3. Metod för intervju	14
3.4 Reliabilitet och validitet	15
4. Teoretiska utgångspunkter	16
4.1 Michel Foucault & Jeremy Bentham	16
4.2 Intresseteorin	17
5. Resultat	17
5.1 Lagstiftning 2023	19
5.2 Lagstiftning 2024	21
5.3 Författning SOU 2023:44	22
5.4 Kompletterande intervju	25
5.4.1 Förändring	25
5.4.2 Barnets bästa och barnkonventionen	26
6. Analys	27
7. Slutsats	29
8. Avslutande diskussion	30

1. Inledning

Antalet barn i åldrarna 15 till 17 år som misstänks för grövre brott har flerdubblats, uppges på regeringens hemsida (Regeringen 2024). Riksrevisionen uppger likaså att allt fler unga begår grova lagöverträdelse än vad samhället i Sverige tidigare har sett (Riksrevisionen 2023). Detta innebär även att antalet barn som häktats för misstanke om brott har ökat. Jämfört med 1992 har antalet häktade under 18 år ökat från 41 till 176 2019 (Kriminalvården 2023). Det är inte bara ungdomskriminaliteten som är aktuellt utan även hur frihetsberövade barn skall behandlas. Den 2 maj 2024 släppte Riksrevisionen en ny granskningsrapport gällande tvångsvård av barn och unga vid Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem (Riksrevisionen 2024:7). En summering av kritiken är att SiS är bristfälligt vilket anses bero på bristande förutsättningar. Med bakgrund av bland annat den kritik som lyfts ämnar studien att undersöka frihetsberövande av barn i Sverige och hur det förändras.

Barnkonventionen kom till 1989 och Sverige ratificerade den 1990 för att sedan 2020 lagstifta den. Barnkonventionen har primärt två artiklar vilka är av stor relevans för frihetsberövande. Artikel 37 stadgar hur bestraffning får och inte får göras gällande barn som begår lagöverträdelse och artikel 40 behandlar de rättigheter ett barn som anklagas för brott skall ha i en rättsprocess samt det stöd barnet skall erhålla (Barnkonventionen). En central del i barnkonventionen är att barnets bästa prioriteras vid alla beslut som gäller barn (Barnkonventionen artikel 3). Hur bedöms barnets bästa i korrelation till frihetsberövandet och hur ser balansen ut mellan en rättsstat där ett brott leder till straff och samtidigt skall ha barnets bästa i fokus? Det är inte bara lagstiftning gällande brottet i fråga som är aktuell utan även barnkonventionen och hur barns rättigheter tillgodoses vid frihetsberövande.

1.1. Problemformulering

Fler unga begår brott och frihetsberövas och samtidigt bör barnets rättigheter i samhället rent rättsligt vara starkare än någonsin i och med lagstiftningen av barnkonventionen. Skillnaden mellan anslutningen och syftet med att lagstifta var för att få ett större utslag i praktiken (Socialstyrelsen 2020). Hur samspelar då dessa faktorer med varandra och hur ställer sig barns ställning gentemot de lagar som behandlar frihetsberövande av barn? Har en förändring skett gällande frihetsberövande av barn och i så fall på vilket sätt har det påverkat barns

rättigheter. Det handlar om att både bekämpa den ungdomskriminalitet vi ser har ökat idag men även att sätta barnets bästa i fokus.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur barns ställning i rättsprocessen kortsiktigt har utvecklats genom lagförändringar och sedan jämföra den utvecklingen mot barnkonventionens lydelse. En komparativ studie av frihetsberövande av barn i nutid gentemot barnkonventionen, där tre nedslag jämförs och hur de tillgodoser de rättigheter barn innehar genom barnkonventionen. Genom detta bidrar studien till befintlig forskning inom frihetsberövande av barn men särskiljer sig genom att både undersöka hur det varit och hur det kan komma att bli och dessutom hur utvecklingen ställer sig mot barnkonventionen.

1.3 Avgränsning

Studien avgränsar sig till olika nedslag och lagförändringar, 2023, 2024 efter 15 maj, då lagändring gjordes, samt betänkandet SOU 2023:44 som föreslår en stor förändring gällande frihetsberövande av barn med start 2028. I avgränsningen är det dock viktigt att poängtera att betänkandet SOU 2023:44 inte går att likställa med de två första nedslagen då det inte är stiftad lag utan endast lagförslag.

Ungdomskriminalitet och frihetsberövande av unga avgränsas och avser i studien åldern 15-17 år, det vill säga straffmyndiga men omyndiga ungdomar.

1.4 Frågeställning

Hur har lagen och synen på frihetsberövandet av barn förändrats?

Hur ställer sig den eventuella utvecklingen mot barnkonventionen?

1.5 Operationalisering

För att besvara studiens frågeställning och tydliggöra studien så kommer viktiga delar att konceptualiseras och förklaras i följande avsnitt.

1.5.1 Konceptualisering

För att studien skall kunna genomföras krävs det att begrepp fastställs. Frihetsberövande innebär att en person tas ifrån sin frihet vilket till exempel kan ske genom häktning eller

fängelse (Åklagarmyndigheten). Begreppet frihetsberövande avses i studien med en straffrättslig påföljd där gärningspersonen berövas sin frihet. Detta inkluderar fängelse, sluten ungdomsvård och rättspsykiatrisk vård (BRÅ 2018). De barn som aktuella för studien är de barn som är omyndiga men straffmyndiga, det vill säga barn mellan 15 år och upp till innan de fyllt 18 år.

När unga begår brott så ser straff annorlunda ut än om vuxna begår brottsliga handlingar. De straff som är aktuell för unga i Sverige vid uppsatsens tidsperiod är; straffvarning, ungdomstjänst, ungdomsövervakning, ungdomsvård samt sluten ungdomsvård (Åklagarmyndigheten, B). För studien är sluten ungdomsvård aktuell vilket är en påföljd som aktualiseras vid de grövsta brotten. Då får den dömda ungdomen bo på ett ungdomshem där denne går i skolan och är inlåst under den tid som domstolen bestämt.

1.5.2 Barnkonventionen

Barnkonventionen behöver redogöras för, för att visa på vad det är som skall jämföras mot den lagstiftning som behandlar frihetsberövande av barn. De mest framträdande artiklarna för studien är 37 och 40 men till dessa tillkommer andra som även skall beaktas. Artikel 37 stadgar förbud av grym bestraffning, behandling, dödstraff och tortyr (SFS: 2018:1197). Dessutom stadgar artikeln att ett frihetsberövande straff inte får utfärdas på livstid till en person under 18 år. Artikeln uttrycker förbud mot godtyckligt frihetsberövande samt att frihetsberövande skall ses som en sista utväg och skall avse så kort tid som möjligt. I de fall barn blir frihetsberövade skall dessa behandlas på ett både humant och respektfullt sätt. Det frihetsberövade barnet skall inte vara tillsammans med vuxna under straffet, om det inte anses vara i barnets bästa. Dessutom skall barnet ha rätt till kontakt med sin familj, förutom i undantagsfall, både genom brevväxling och besök. Barnet skall ges tillgång till juridisk biträde samt stöd. Detta säkerställs genom artikeln samt att den instans som prövar ärendet skall vara opartisk, oberoende och behörig. Till detta tillkommer att det skall vara ett snabbt beslut i ärendet.

Artikel 40 redogör för hur barn ska behandlas i både rättsprocessen men även när ett barn tilldelas frihetsberövande instanser (SFS: 2018:1197). Detta innebär att barnet skall behandlas på ett sätt som främjar dess känsla av värdighet och värde men även främjar och påverkar barnets inställning och respekt till mänskliga rättigheter gentemot andra. Konventionsstaterna skall genom artikeln säkerhetsställa förbud mot retroaktiv lagtolkning samt att följande

garantier tillfaller alla barn som befinner sig i en rättsprocess, att oskuldspresumtionen vidhålls, att så snabbt som möjligt tillhandahålla information om anklagelser, tillgång till juridiskt bistånd samt att ärendet utan dröjsmål skall bli avgjord av en myndighet som är oberoende, opartisk och behörig. Fler garantier som skall upprätthållas är att barnet inte skall tvingas till att varken vittna eller erkänna brott samt att barnets lika rättigheter till vittnesmål för barnets egen räkning upprätthålls. Det ska även finnas möjlighet till prövning i högre instans i de fall barnet anses begått brott, gratis möjlighet till tolk i det fall det krävs samt att barnets privatliv under hela rättsprocessen respekteras. Vidare fastställs att konventionsstaterna skall upprätta myndigheter och institutioner vilka är anpassade och specialiserade för barn vilka antingen misstänks, står åtalade eller bevisligen begått en brottslig gärning. Dessa skall fastställa straffmyndighetsålder samt tillämpa lämpliga åtgärder för de barn som är under straffmyndighetsåldern, som är utanför rättsliga förfarandet samtidigt som rätt till rättsligt skydd och mänskliga rättigheter upprätthålls. Slutligen fastställer artikeln att rådgivning, familjehemsplacering, utbildningsprogram, vård och liknande alternativ skall vara tillgängligt vid anstaltsvård.

Vidare är ett urval av ytterligare artiklar i barnkonventionen som har relevans till studiens område (SFS: 2018:1197),

- Artikel 2: Alla barns lika värde.
- Artikel 3: Barnets bästa i fokus.
- Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- Artikel 9: Barn skall inte skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa.
- Artikel 12: Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.
- Artikel 15: Barn har rätt till att delta i föreningar och fredliga sammankomster.
- Artikel 17: Barn skall ha tillgång till information, radio och tv.

1.5.3 Bakgrund till inkorporering i lagen

SOU 2016:19 är ett betänkande av barnrättighetsutredningen vilken tillsattes 2013 inför lagstiftandet av barnkonventionen. Redan innan barnkonventionen lagstiftades var staten Sverige bunden av den i en folkrättslig mening (SOU 2016:19, s.21). Vilket innebar att före barnkonventionen var lag så fanns det en skyldighet för det svenska rättsväsendet att tolka de

svenska lagarna fördragskonform, det vill säga att förena de svenska lagarna med konventionens artiklar. Det som förväntades av utredningen var att en inkorporering i lagstiftning skulle innebära ett annat förhållningssätt bland både beslutsfattare och tjänstemän då det skulle innebära att barnkonventionen som lag ensam skulle kunna vara bärande för beslut. Utöver detta fanns en förväntning i utredningen att inkorporeringen skulle leda till att synliggöra eventuella brister i den befintliga svenska lagstiftningen samt att barns rättigheter skulle bli mer synliga i den offentliga debatten. Således ansågs en inkorporering innebära mer än en formell stärkt ställning, då den faktiskt även skulle stärkas reellt (a.a.).

I utredningen lyfts även svårigheter som var förutsedda att följa med en inkorporering, till exempel en del av konventionsartiklarnas utformning då de inte är så preciserade (SOU 2016:19, s.23). Däremot ansågs de allmänna kommentarer som FN:s barnrättskommitté utformat kunna ge vägledning vid tolkning och tillämpning. Ytterligare en anledning till den förutsedda svårigheten angående tillämpning följdes av att barnkonventionen, till skillnad från svenska lagar, saknar förarbeten vilka brukar vägleda det svenska rättsväsendet. Avsaknad av en internationell domstol, likt EU-rätten till Europakonventionen, anses också bidra till osäkerhet av hur tolkning och tillämpning skall göras. Detta förväntades dock snabbt åtgärdas med hänsyn till Norges erfarenheter och inkorporeringsprocess vilken ansågs gått relativt anpassligt (a.a.).

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning i ämnet att presenteras. Först kommer en sammanfattning av studiens urval att presenteras kortfattat. Vidare kommer detta urval att presenteras ytterligare under olika gemensamma teman.

2.1 Urval tidigare forskning

Ett antal artiklar och rapporter har valts ut, vilka anses gynna studien genom att dels ge en större inblick i det som studerats tidigare inom ämnet och dels även ge en historisk kontext.

Pernilla Leviner diskuterar i artikeln "Barnkonventionen som svensk lag - en diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter" vilken publicerades i *Förvaltningsrättslig tidskrift* 2018 både utmaningar och möjligheter under tiden då diskussionen fördes gällande att lagstifta barnkonventionen.

Tove Pettersons rapport från 2017 “Betydelse av öppenhet under institutionstiden för ungdomar dömda till slutna ungdomsvård. Hur påverkas vardagen vid institutionen och återfall i brott?” publicerades i *Institutionsvård i fokus*. Rapporten undersöker frihetsberövande av unga och vikten av öppenhet under frihetsberövandet för att minska skadliga effekter. Rapporten omfattar ungdomar mellan 15 till 17 år som begått allvarliga brott. Petterssons rapport syftar till att undersöka huruvida det går att reducera risken för återfall genom att frihetsberövandet görs under så öppna former som möjligt.

Kriminalvården släppte 2023 en rapport, “Kort om häktade barn”, i vilken de ämnar att undersöka mer om de barn som häktas i Sverige. De uppger att förutom faktorer som ålder, brott och kön så vet man väldigt lite. I rapporten undersöks detta genom att försöka ta reda på hur barnen mår och hur de beskriver sin häktetid för att kunna kartlägga vilka de faktiskt är.

Kirsten Sandberg undersöker i sin artikel “The Convention on the Rights of the Child and the Vulnerability of Children”, 2015, barns sårbarhet korrelerat med barnkonventionen. Det som Sandberg mer precis undersöker är relationen mellan sårbarhet som alla människor innehar men som barn kan ha en större mängd av och barns rättigheter. Vidare undersöker hon om barnkonventionen är en önskvärd lösning på barns utsatthet. Hon prövar sin undersökning genom en sårbarhetsteori vilken anser mänskliga rättigheter som ett gehör på alla människors kollektiva sårbarhet.

Jeanette Sundhall och Sandra Hilléns artikel “The Punishable Child in Sweden—The Tidö Agreement from a Children’s Rights Perspective” från 2014, analyserar Tidöavtalet utifrån barns rättigheter och barnkonventionen. Sundhall och Hillén inleder sin artikel med att beskriva situationen i Sverige angående organiserad brottslighet som varit ett problem i Sverige under flera år, att det är personer under 18 år som rekryteras till att begå brottsliga handlingar vilket spär på problematiken. De beskriver även hur dessa ungdomar faller offer för den organiserade brottsligheten. Sundhall och Hillén undersöker i vidare sin artikel de nya reformer som Tidöavtalet tagit fram för att hantera den organiserade brottsligheten och hur de påverkar barn i Sverige.

2.2 Teman

2.2.1. Barnens rätt och lagstiftning gällande frihetsberövande av barns framväxt
Diskussionen kring syftet med att lagstifta barnkonventionen centrerade kring viljan att stärka ställningen för barns rättigheter i samhället (Leviner 2018, s. 288). Leviner benämner barnkonventionen som ett paradigmskifte gällande synen på barns rättigheter (a.a. s.294). Detta stämmer även Sandberg in i, då hon i sin artikel menar på att barns rätt till både mänskliga rättigheter men även speciella rättigheter innan barnkonventionen var svag(Sandberg, 2015, s.222). Sandberg lyfter fram att det dock är viktigt att inte endast se barn som sårbara, då det riskerar en tillbakagång för barns rättigheter i samhället. Detta då barn förr endast såg som sårbara och utsatta vilket i sin tur ledde till ökad förmyndarmentalitet. Vidare lyfter Sandberg att det sedan barnkonventionen stiftades blivit allt viktigare att främja barns förmåga att skapa sina egna uppfattningar och åsikter och således bli sina egna individer (a.a.).

Det var under 2000-talet som diskussionen kring lagstiftning av barnkonventionen i Sverige väcktes till liv av bland annat Unicef, Barnombudsmannen och Rädda Barnen (Leviner 2018, s. 294.). Det var den dåvarande alliansregeringen som 2013 utnämnde en kommitté - barnrättighetsutredningen, vars uppgift var att se hur den svenska rätten överensstämde med barnkonventionen samt att undersöka både för- och nackdelar med en lagstiftning. Den förra regeringen lade fram ett förslag att lagstifta konventionen till januari 2020 (a.a. s.295). Det väcktes vid den tidpunkten åsikter kring att barnkonventionen som lag borde få en högre status än vanliga lagar, det vill säga, vara en lag mellan de "vanliga" och grundlagarna (a.a. s.296). Detta höll däremot inte politikerna med om, då det i en omröstning i riksdagen beslutades att skäl inte förelåg för att ge barnkonventionen som lag en särställning i den rättsliga hierarkin (a.a. s.301).

Annan respons i Sverige när förslaget att inkorporera barnkonventionen till lag som lades fram var positiv. Instanser ansåg att barns rättigheter skulle stärkas i praktiken genom att en inkorporering skulle få till följd att både luckor i lagen skulle täppas till såväl som att barnkonventionen skulle tillämpas direkt då den kunde ligga till grund för praxis i rättsväsendet (Leviner 2018, s. 296.). Detta ansåg instanserna kunna tydliggöra hur tolkningar skulle göras när barnkonventionen och andra lagar ställdes mot varandra (a.a. s.297). Dock lyftes annan kritik fram gällande barnkonventionens karaktär då den inte ansågs lämpa sig

som lag utan att det skulle innebära svårigheter för tillämpning av den bland domstolar (a.a. s.298). Leviner lyfte en viktig punkt av den kritik som diskuterades vilket var en avsaknad av vad barns självbestämmanderätt faktiskt innebär inom den svenska rätten (a.a. s.306). Därmed inkluderade insatsernas remisser önskan av kompletterande uttalanden gällande tolkning (a.a.). Sammanfattningsvis var den kritik som lyfts snarare gällande sättet att inkorporera än själva inkorporeringen i Svensk lagstiftning (a.a. s.299). Vad gäller generella stiftandet av barnkonventionen så anser Sandberg att barnkonventionen är ett otroligt viktigt erkännande gällande barns rätt till båda mänskliga rättigheter och barns rättigheter (Sandberg, 2015, s.222. Sandbergs slutsats är att barn, som har en större sårbarhet än vuxna, är beroende av vuxna för både försörjning och skydd vilket barnkonventionen skall skydda. Just rätten för skydd och försörjning lyfter Sandberg som extra viktig för barn och dess utveckling (a.a. s.245).

När slutna ungdomsvård infördes 1999 gjordes det för att barn under 18 år inte skulle sättas i fängelse (Pettersson 2017, s.9). Detta även mot bakgrund av FNs barnkonvention som stadgar att alternativa straffpåföljder än fängelse skall finnas för personer under 18 år samt att barn inte bör vistas tillsammans med frihetsberövande vuxna under sin tid som frihetsberövade. Att barn inte skall ha gemensamt frihetsberövande med vuxna anges vara på grund av att barn i sådana fall i högre utsträckning skulle identifiera sig som kriminella (a.a.). Dock vidhålls i propositionen för påföljden gällande slutna ungdomsvård (Brottsbalken kap 32 § 5) att vikten av påföljd efter lagöverträdelse skall vara avskräckande och gränsskapande (a.a.).

Den 1 juli 2021 ändrades maxtid för häktning av barn till att häktning får ske i tre månader innan åtal måste väckas (Kriminalvården, 2023, s. 3). Kriminalvården återger statistik som åklagarmyndigheten tagit fram vilken visar att det oftare är barn som appliceras med restriktioner jämfört med vuxna under häktningen och att barnen isoleras (a.a. s.4). Sverige får kritik från människorättsaktörer gällande just restriktioner i häkten (a.a.).

Hur barns rättigheter kan komma att tillgodoses vid frihetsberövande i Sverige diskuterar Jeanette Sundhall och Sandra Hillén i deras analys av Tidöavtalet. En stor del av deras analys fokuserar på hur unga under 18 år benämns (Sundhall, Hillén, 2024, s.5). Tidöavtalet har lagt fram förslag om vad de benämner som ungdomsfängelser där ansvar för de unga lagöverträdarna skall övergå till kriminalvården istället för dagens ungdomshem. Vid förslaget används 'ungdom' istället för 'barn' vilket de anser anmärkningsvärt då alla under

18 år är att benämna som barn. Det som gör det mer anmärkningsvärt enligt Sundhall och Hillén är att det i ett senare förslag som handlar om att kontakt med vårdnadshavare måste ske inom 24 timmar efter att ett barn blivit anhållen, benämner de dem som 'barn' (a.a.). Sundhall och Hillén anser i sin analys att ungdomsfängelser strider mot barnkonventionens 37 artikel (a.a. s.8).

Vidare anser Sundhall och Hillén att det finns en risk att ställningen för barns rättigheter kan komma att förändras med Tidöavtalet (Sundhall, Hillén, 2024, s.8). Det ger även exempel på vilka olika förslag som kan bidra till att barns rättigheter kränks. En av dessa är de visitationszoner som avtalet föreslog och att de kränker barns rätt till både privatliv, rörelsefrihet men även deras integritet. Det är med den inställningen som Hillén och Sundhall avslutar sin analys, det vill säga att Tidöavtalet i helhet bör ses som ett svek mot barns rättigheter enligt barnkonventionen (a.a. s.9).

2.2.2. Öppenhet och isolering - Hur påverkas barn av frihetsberövande?

Att barn innehar speciella rättigheter menar Sandberg kan ses som en följd av att de är mer sårbara än vuxna vilket är en följd av att barn inte är färdigutvecklade, varken psykologiskt, fysiskt eller socialt (Sandberg, 2015, s.222). I §2 i Lag (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård fastställs det att frihetsberövande av barn skall främja dess återanpassning i samhället samtidigt som skadliga effekter hos den frihetsberövade skall motverkas. Kriminalvårdens rapport diskuterar hur det psykiska mående påverkas av ett frihetsberövande och isolering (Kriminalvården 2023, s. 2). Rapporten för fram studier som visat på negativa konsekvenser av isolering och att dessa ökar ju längre isoleringen är. Dessutom stadgar rapporten att även självskadebeteende i olika grader inte är ovanligt i låsta institutionsmiljöer. Detta beror, enligt kriminalvården, på att många av de barn som sitter i låsta institutionsmiljöer sedan tidigare har en historia av psykisk ohälsa, vilken då förstärks i miljön (a.a.). Gällande barn som frihetsberövas så har de inte en färdigutvecklad tidsuppfattningsförmåga samt en större svårighet att hantera stress, oro och ångest som häktning och frihetsberövande kan medföra, till skillnad från vuxna. En konsekvens av den förvärrade psykiska ohälsan som isolering kan medföra har ett kausalt samband med misskötsel menar kriminalvården. På grund av detta behöver de mer stöd från omvärlden. Rapporten från kriminalvården återger vad en forskare som intervjuat intagna vid ungdomsvård kommit fram till. För att minska negativa effekter bör frihetsberövande barn vistas under öppna former i den mån det är möjligt a.a. s. 3). Även Petterssons artikel betonar

vikten av öppenhet som en åtgärd för att reducera både eftervarande påverkningar samt återfall efter straffets avslut (Pettersson 2017, s.5). Däremot lyfter Pettersson även den risk att öppenhet används på ett kontraproduktivt sätt av personal, i de fall öppenhet föreligger utifrån kriterier av skötsamhet. Denna risk lyfts alltså under premisserna att kriterierna snarare handlar om att personalen vill ha lugn och ro på avdelningen, än något annat. Pettersson menar att sådant användning av öppenhet och kriterier om "skötsamhet" kan skapa sämre relationer mellan ungdomarna och personalen på avdelningen (a.a.). Dessutom lyfter Pettersson det kontraproduktiva och paradoxala förhållandet som uppstår i ett sådant fall då ungdomar för att komma ur institutionalisering genom öppenhet måste institutionaliseras (a.a. s.6).

Ytterligare en viktig faktor är hur de ungdomar som har frihetsberövande straff ser på framtiden, det vill säga tiden efter avtjänat straff (Pettersson 2017, s.9). Ungdomars och barns uppfattningar om att i framtiden ha ett bättre liv påverkar risken för återfall (a.a.). Som ovan stadgat så finns det ett lagrum vilket fastställer två faktorer vilka är viktiga gällande frihetsberövande av barn. I lagens 18§ (Lag (1998:603) om verkstälighet av slutna ungdomsvård) stadgas det även att barn i den mån det är möjligt och lämpligt skall få möjlighet att vistas utanför ungdomshemmet i syfte att främja återpanassning till samhället.

3. Metod

I detta avsnitt kommer studiens metodologiska överväganden att presenteras.

3.1 Material och urval

För att besvara studiens frågeställning kommer materialet bestå av de lagar som behandlar frihetsberövande av barn vid tre olika nedslag. Ett av nedslagen går dock inte att likställas i resultatet med lagar då det endast är ett lagförslag men anses ändå relevant för jämförelsen då det visar vad som troligen kommer att ske. Som ett komplement till ovan nämnda material kommer även intervjuer att genomföras. Detta för att skapa en viss förståelse och riktning av hur det i praktiken går till och hur arbetet gällande barnkonventionen går till på SiS-hem, enligt de som arbetar där. Studien ämnar att undersöka huruvida förändringar som har skett gällande frihetsberövande av barn sedan lagar har tillkommit och ändrats. Därmed benämns studiens urval för material och datainsamling som ett strategiskt urval (Teorell, Svensson 2012, s. 84). För intervjun användes både ett snöbollsurval då det var genom kontakter som

intervjupersoner kontaktades men även ett strategiskt urval då personer av intresse för studien kontaktades. (Teorell, Svensson 2012, s. 86).

De som deltog i intervju i studien var

- Institutionschef på ungdomshem
- Behandlingssekreterare på ungdomshem

Båda respondenterna har mångårig arbetserfarenhet inom SiS-hem.

3.2 Innehållsanalys

För att undersöka studiens material och besvara studiens frågeställning kommer en innehållsanalys att användas. Innehållsanalys är en form av textanalys som lämpar sig till studier med mycket textmaterial (Boreus, Kohl, 2018 s.50). En kvalitativ innehållsanalys strukturerar upp textmaterialet genom kodning i ett kodningsschema. Studien benämns som kvalitativ då mätandet och räknandet är underordnat då det primära fokuset ligger på texttolkning (a.a. s.50-51). Det textmaterial som kommer att studeras är lagtexter, således är det lagtexter som utgör enskilda analysenheter (a.a. s.57 & s.61). Studien kommer använda sig av manuell texttolkning vilket skapar möjlighet för mer komplexa slutledningar av text än vad en datoriserad texttolkning skulle göra (a.a. s.58).

Vidare ska analysinstrumentet fastställas, det vill säga, kodningsschemat vilket anger vad det primärt är som ska studeras i materialet, dessa kallas kodningsenheter (Boreus, Kohl, 2018 s.59). En kodningsenhet kan till exempel vara ord eller teman vilka kan identifieras och urskiljas i materialet för att sedan benämnas som variabelvärde. Slutligen, efter studier av materialet, återstår att sammanställa resultatet (a.a. s.69-71). Kodningsenheterna är valda utifrån det som barnkonventionen i artikel 37 och 40 stadgar att barn har rätt till vid frihetsberövande. Då studien ämnar att undersöka en eventuell förändring gällande frihetsberövande gentemot barnkonventionen anses dessa enheter vara de lämpligaste att mäta.

De kodningsenheter som skall studeras är följande;

Tabell 1

	Kodningsenheter
1	Vilken utsträckning är öppna förhållanden vid verkställighet möjlig
2	Var frihetsberövas barn
3	Rättigheter vid straff
4	Återanpassning till samhället
5	Individuell hantering, individuella barnet i fokus
6	Maxstraff
7	Möjlighet till vistelse utanför platsen för frihetsberövande
8	Maximal tid isolerad

Dessa beskrivs ytterligare så att den första enheten behandlar i vilken utsträckning det är möjligt med öppna förhållanden för ungdomen vid verkställighetstiden. Enhet två undersöker på vilken plats ungdomar frihetsberövas, det vill säga om det sker på ett ungdomshem eller på anstalt. Vidare behandlar enhet tre de rättigheter som barnkonventionen fastställer i artikel 37 och 40 som barn förutom vid undantag skall ha vid frihetsberövande. Dessa rättigheter får inskränkas enligt konventionen men denna enhet ämnar undersöka i vilken utsträckning dessa rättigheter ges ut eller dras in. Den fjärde enheten vill undersöka huruvida återanpassning till samhället prioriteras och är närvarande vid verkställighetstiden. Enhet fem undersöker huruvida de individuella behoven tillgodoses och en individuell verkställighetsplan görs. Den sjätte enheten vill undersöka huruvida tiden för maxstraff förändrats. Medan den sjunde vill kartlägga om möjligheten till vistelse utanför platsen för verkställigheten förändrats. Slutligen ämnar den sista enheten kartlägga hur många timmar i sträck en ungdom får sitta isolerad och inlåst.

3.3. Metod för intervju

Intervjuformen för studien är semistrukturerad (Teorell, Svensson 2012, s. 89). En semistrukturerad intervju är strukturerad då den har frågor att förhålla sig till samtidigt som den lämnar ett utrymme för att ställa följdfrågor utifrån vad respondenten svarar (a.a.). För att

få en så gynnsam intervju som möjligt har de frågor som formulerats gjorts på ett så tydligt sätt som möjligt för att undvika eventuell feltolkning, dessutom har ett neutralt språkbruk använts (a.a. s.90). Då intervjuerna endast är en komplettering till det huvudsakliga materialet och inte är varken representativt eller generaliserbart på grund av att det är få antal intervjuer som genomförts. Dock anses de ändå tillföra information om hur det i praktiken fungerar. Intervjuguiden bifogas som bilaga 1. Av intervjuernas transkribering kommer sedan teman utformas med hjälp av tematiska innehållsanalysen att appliceras för att få fram konkretisera innehållet (Bryman, 2018, s. 702).

3.4 Reliabilitet och validitet

Det finns olika typer av validitet, den interna validiteten behandlar huruvida slutsatserna som dras är i linje med det material som studien presenterat (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2009, s. 64). Studien uppnår detta genom att tydligt presentera hur slutsatser dras. Den externa validiteten behandlar studiens generaliserbarhet vilket kräver att studiens metodologiska tillvägagångssätt beskrivs väl (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2009, s. 64). Studien berör en kontext vilken är specificerad för Sverige med svenska lagrum och svenska miljöer då den ämnar att undersöka en eventuell förändring. På grund av det är den externa validiteten, det vill säga generaliserbarheten inte så stark, men däremot gör det den inte mindre viktig. Genom att belysa ett visst land eller en viss kontext eventuella förändringar går appliceringar och därtill lärdomar till andra kontexter eller länder även att göra.

Resultatvaliditet är också ett mätinstrument för huruvida studien mäter vad den avser att mäta (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2009, s. 70). Den uppnås genom att studien även har uppfyllt en hög begreppsvaliditet vilket studien gör genom avsaknad av systematiska fel i mätningen. Dessa mätfel går att undvika genom att tydligt beskriva studiens metodologiska överväganden och tillvägagångssätt. Detta kommer studiens kodschema bidra till att stärka. Reliabilitet, vilket behandlar frånvaro av slumpmässiga fel (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2009, s. 70), har studien arbetat att motverka genom att noggrant arbeta med studiens material för att utesluta eventuellt slarv.

För att studien skall vara objektiv skall inga slutsatser dras baserat på annat än det material som presenteras i studiens resultat, således skall individuella värderingar exkluderas (Teorell,

Svensson 2007 s. 54). Objektivitet är svårt att upprätthålla men genom tydliga konceptualiseringar och definieringar samt att det tydligt skall framgå hur slutstaser dras arbetar studien för att uppnå det. Studiens intersubjektivitet skall upprätthållas genom att tydligt presentera de metodologiska överväganden studien har samt visa hur slutsatser görs. Genom detta skall en oberoende forskare kunna dra samma slutsats baserat på presenterat resultat (a.a.). Forskningsetiska principer applicerades vid intervjun genom att intervjupersonen blev erbjuden att vara anonym (Bryman 2018, s. 170). Intervjupersonen tillfrågades även om intervjun fick spelas samt blev erbjuden att läsa både den transkriberade intervjun och även hela arbetet. En viktig aspekt att fastställa och lyfta i detta avsnitt gällande materialinsamlingen för intervjuer är att de inte går att generalisera i kontexten på grund av det lilla icke-representativa urvalet. De anses ändå vara för studien relevant då det bidrar med en förståelse gällande hur arbetet inom studiens område går till i praktiken.

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer studiens teoretiska ramverk presenteras.

4.1 Michel Foucault & Jeremy Bentham

Jeremy Bentham talade om utilitarism vilket innebar att en handling är att anse som rätt i de fall den resulterar i lycka i största möjliga grupp (Newburn 2017, s.552). Utifrån utilitarismen är handlingar därmed rimliga i de fall de utförs för att minimera skada för andra, vilket att förhindra fortsatt brottslighet bör räknas som. Bentham ansåg att ett straff har mer än syftet att straffa gärningspersonen, det skulle även verka som avskräckande för samhället samt se till att gärningspersonen i framtiden inte begår brottsliga handlingar (Newburn 2017, s. 552).

Bentham myntade tanken gällande panopticon vilket var ett fängelse där ett vaktorn var omslutet av en fängelsebyggnaden i form av en cylinder (Newburn 2017, s.347). Vaktornets position möjliggjorde det för vakterna på fängelset att ständigt övervaka de intagna (Andersen, Kaspersen 2007 s.253). Detta innebar att även om de intagna inte i realiteten var övervakade lämnades de med en känsla av att vara övervakade och således uppträdde de önskvärt utifrån den känslan vilket innebar ett förändrat beteende (a.a.).

Michel Foucault och hans teorier om straff grundar till viss del i Jeremy Benthams ide av panopticon (Andersen, Kaspersen 2007 s.253). Vidare var Michel Foucaults syn på kriminalitet också att ett fängelsestraff hade mer än ett syfte, Foucault såg det som en tid för omvandling (Andersen, Kaspersen 2007 s.253). Således var det primära syftet med straff inte endast botgöring utan även en form av övervakad omvandling av individen (a.a.). Foucault grundar sig även i Benthams resonemang om panopticon (Newburn 2017, s.346). Genom övervakningsmetoden panopticon blir de frihetsberövade självdisciplinerade, då de handlar önskvärt i tron om att de är övervakade. (a.a. s.347). Detta resulterar sedan i maktutövande över de frihetsberövade då beteendet ändras (a.a.).

4.2 Intresseteorin

Intresseteorin centrala tanke är att skydda mänskliga rättigheter och att framhäva mänskliga intressen (Tasioulas, 2015). Matthew Kramer beskriver intresseteorin vidare som en teori som anser att de personer vars rättigheter behöver skyddas allra mest är de som inte kan utkräva sina rättigheter eller intressen (Kramer 1998, s.36). Således försvinner inte rättigheter genom avsaknad av problem att utkräva dem eller svårighet att förstå dem. Barn som inte innehar samma kompetens och förståelse över sina rättigheter som vuxna bör därmed vara i behov av ett starkt skydd av dessa rättigheter så att de tillgodoses utifrån denna teori. Detta eftersom intresseteorin skiljer på förmågan att kunna åberopa sina rättigheter och att faktiskt inneha dem, vilket innebär att individer har rättigheter även om de inte vet hur de skall säkerhetsställa att de tillgodoses (a.a.).

Avslutningsvis är de teoretiska aspekter som kommer att tillämpas på studiens resultat Michel Foucaults syn på straff vilken har sin grund i Jeremy Benthams resonemang, men även intresseteorin. Dessa teorier anses gynna studien då de tar olika perspektiv vilket kommer ställa ett straffrättsligt perspektiv gentemot barns rättigheter.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras studiens resultat. Inledningsvis presenteras det kodschemat som innehållsanalysen resulterade i. Vidare kommer aktuell lagstiftning att presenteras ytterligare och slutligen kommer den tematiska innehållsanalysen av intervjuerna presenteras.

Tabell2

	Kodningsenheter	År 1 2023	År 2 2024	År 3 Ev 2028
1	Vilken utsträckning är öppna förhållanden vid verkställighet möjlig	Kontinuerliga omprövningar ang öppnare former	Kontinuerliga omprövningar ang öppnare former	Beskrivs inte mer än att barn under 18 inte får vistas på säkerhetsavdelning
2	Var frihetsberövas barn	Ungdomshem	Ungdomshem	Ungdomsavdelning på anstalt (eller ungdomshem)
3	Rättigheter vid straff:	Rätt till besök och elektronisk kommunikationstjänst i den mån det är möjligt. Samma gäller besök Begränsningar kan gälla i 14 dagar	Endast viss godkänd utrustning och i syftet att kommunicera. Går att begränsa eller kontrollera besök Begränsningar kan gälla i 30 dagar	Fritidsaktiviteter skall erbjudas.
4	Återanpassning till samhället	Genomgående närvarande, gällande eventuella inskränkningar,	Genomgående närvarande, gällande eventuella inskränkningar,	Genomgående närvarande, gällande eventuella inskränkningar,
5	Individuell hantering, individuella barnet i fokus	Individuell plan för verkställighet	Individuell plan för verkställighet	Koordinator, stöd hjälp & kontroll
6	Maxstraff	4 år	4 år	8 år
7	Möjlighet till vistelse utanför plats för frihetsberövande	Det kan vara möjligt utifrån krav på samhällsskydd i den utsträckning det är möjligt och huruvida det anses lämpligt för återanpassning till samhället. För detta skall ett tillstånd utfärdas angående vistelsen utanför SiS-hemmet	Det kan vara möjligt utifrån krav på samhällsskydd i den utsträckning det är möjligt och huruvida det anses lämpligt för återanpassning till samhället För detta skall ett tillstånd utfärdas angående vistelsen utanför SiS-hemmet.	Beviljas med hänsyn till att underlätta återanpassning till samhället, finns dock inskränkningar samt 2 krav som skall uppnås enligt 1 kap 6§.
8	Maximal tid isolerad	4 timmar i följd	4 timmar i följd	10 timmar i följd

5.1 Lagstiftning 2023

I brottsbalken (BrB) 32 kap §5 regleras frihetsberövande i de fall en brottslig gärning begåtts av ett barn mellan 15 och upp till innan fyllda 18 år. Vidare bestämmer paragrafen att slutna ungdomsvård är möjligt i tidspannet mellan 14 dagar och 4 år.

Verkställighet av frihetsberövande av unga fastställs i Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. 2§ fastställer att skadliga effekter skall motverkas samt att återanpassning till samhället skall främjas vid ungdomsvård på ett sis-hem. Ansvar för verkställighet åläggs statens institutionsstyrelse enligt lagens 3§, dessutom skall det för varje ungdom fastställas en individuell plan för verkställighet. 4-11§§ i lagen behandlar hur inbtagningsprocessen för verkställighet skall gå till. Verkställighet kan påbörjas först när antingen överklagandetiden gått ut eller en så kallad nöjdförklaring skett vilket innebär att han/hon avstår från att överklaga domen.

12-18 §§ beskriver hur verkställigheten skall genomföras, där 12§ reglerar de olika befogenheter som den ungdomen har rätt till. Detta inkluderar vård och behandling men även att det skall finnas möjlighet till aktiviteter, fysisk träning, utomhusmöjligheter och utbildning. Däremot ger 13§ tillåtelse att begränsa rörelsefriheten av ungdomen med hänsyn till att ungdomen inte skall avvika från verkställigheten samt med hänsyn till personalens säkerhet. Däremot stadgar 14§ att det så fort möjligheten för öppnare förhållanden föreligger skall den intagne ges denna möjlighet. Det skall dessutom ske kontinuerliga omprövningar gällande huruvida den intagne kan få öppnare former för sin vistelse, minst en gång varannan månad. 14a§ öppnar för i de fall den intagne, med hänsyn till både den intagnes behov och/eller säkerhet gentemot sig själv och/eller andra, så få sin vård enskilt. Detta skall i sådana fall göras utifrån den individuella ungdomens behov vilket också skall omprövas kontinuerligt. Ungdomars möjlighet till elektronisk kommunikationstjänster regleras i 16§ vilket skall ske i den omfattning som situationen möjliggör. Detta gäller även möjligheten att ta emot besök. Detta får begränsas enligt samma paragraf med hänsyn till antingen ordning och säkerhet vid SiS-hemmet, säkerheten vid hemmet samt i de fall det kan skada den intagnes möjligheter till återanpassning till samhället. Institutionerna får enligt paragrafen besluta om förbud för bål i 14 dagars-perioder. Dessa beslut upphör antingen efter 14 dagar eller när behov för det avtar. I de fall den intagne uppträder på ett sätt där denne är antingen tydligt påverkad av berusningsmedel eller på ett våldsamt sätt, får institutionen besluta att den intagne får vistas avskilt enligt 17§. Förutsättningen för ett sådant beslut är dock att personalen fortlöpande skall kunna ha uppsikt över den intagne. Dessutom får avskildheten inte fortgå längre än nödvändigt och maximalt fyra timmar i följd. Den intagne är skyldig, om annat inte motiveras av till exempel medicinska skäl, lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- samt svettprov vid ankomst. Detta gäller även om det under vistelsetiden misstänks att den intagne är påverkad av droger.

Möjlighet för den intagne att vistas utanför SiS-hem regleras i 18§, vilken fastställer att det skall medges utifrån krav på samhällsskydd i den utsträckning det är möjligt och huruvida det anses lämpligt utifrån den intagnes möjlighet till återanpassning till samhället. I sådant fall skall ett tillstånd utfärdas angående vistelsen utanför SiS-hemmet. Dessutom fastställer paragrafen att vid utevistelser får elektroniska hjälpmedel användas av SiS-hemmet för att kontrollera huruvida den intagne förhåller sig till de krav och villkor om var denne befinner sig utanför SiS-hemmet. Följaktligen beskriver 18a§ att det under slutet av den intagnes verkställighet skall förberedas för livet efter SiS-hemmet genom konkreta åtgärder. Vidare beskriver 18 b§ att de tvångs - eller kontrollåtgärder som lagen beskriver bara får brukas då ett proportionellt samband mellan åtgärden och syftet. 18 c§ fastställer att den intagne skall erbjudas samtal efter beslut samt verkställighet, avskildhet enligt 17§, kroppsvisitation enligt 15§ eller rumsvisitation enligt 15§. Under de samtal skall den intagne bli informerad om de bakomliggande orsakerna till någon av dessa tvångsåtgärder samt ges möjlighet att yttra sig kring beslutet..

19§ behandlar hälso- och sjukvård för den intagne. Där fastställs bland annat att den intagne skall vårdas efter de ordinationer som ges av läkaren. 20§ beskriver vad som skall ske i det fall den intagne avviker från SiS-hemmet. Kriminalvården skall efter en begäran bidra med assistans till transport efter att polisen bistått med hjälp vid eftersökningar. Vårdnadshavare skall tillfrågas om de vill bli informerade om den intagnes plats, datum för frigivning, förflyttningsdatum, huruvida den intagne befinner sig utanför SiS-hemmet eller om den intagne rymmer i de fall den intagne är under verkställighet som en följd av ett brott där en persons hälsa, liv, frihet eller frid, enligt 21§. 22§ fastslår att det är Statens institutionsstyrelse som fattar beslut om det som lagen stadgar. Slutligen stadgar 23§ att det i särskilda fall går att överklaga Statens institutionsstyrelsens beslut till förvaltningsdomstolen.

5.2 Lagstiftning 2024

I lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård har förändringar instiftats f.r.o.m den 15 maj 2024 från det som ovan stadgats. En stor del av ändringen innebär strukturering av lagen då flertalet rubriker tillkommer till tidigare paragrafer. Det förekommer dock även en del omskrivningar, till lagens 2§ tillkommer att verkställighet för den dömde inte får

innefatta mer kontroll eller övervakning än vad som anses nödvändigt för säkerheten och ordningen på hemmet eller för vården.

Vidare kommer 16§, som behandlar elektroniska kommunikationstjänster samt besök för den intagne, att bytas ut mot en ny paragraf som dessutom har flertalet underparagrafer a-i.

I 16§ som träder i kraft den 15 maj och därmed ersätter den tidigare stadgar att den intagne endast med syftet att ha kontakt med en annan person får använda sig av elektroniska kommunikationstjänster, i den utsträckning som situationen möjliggör. Dessutom är det endast elektronisk utrustning som godkänns av SiS-hemmet som får användas för kontakten. Det går att besluta om undantag för de begränsningar som fastställs i de fall det är av särskild vikt och inte skapar oordning eller fara. Detta beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen utser. I 16a§ stadgas om ytterligare skäl till att vägra, avlyssna eller kontrolleras den intagnes användning av elektronisk kommunikation vilket är i de fall som ett sådant bruk kan leda till att säkerheten rubbas på SiS-hemmet eller om det kan rubba framtida möjligheter för den intagan att återanpassa sig till samhället. Detta beskrivs ytterligare i 16b§ som fastställer de skäl som kan föreligga som grund till att en intagens elektroniska kommunikationstjänster antingen begränsas, kontrolleras eller avlyssnad, dessa är; *“ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet, den dömdes anpassning till samhället, eller att förhindra skada för den dömda eller för någon annan”* (16b§ SFS 1998:603).

Den intagne måste dock i förhand bli informerad om en kontroll eller avlyssning skall genomföras. Det finns dessutom ett undantag då en intagens samtal med sin advokat aldrig får kontrolleras på något sätt. Ett beslut enligt 16§, 16a§ och 16b§ får maximalt gälla i 30 dagar och skall avbrytas när de omständigheter som stadgats i paragraferna inte längre uppfylls. Detta är således en ökning från den tidigare maximala perioden på 14 dagar. Vidare beskriver 16d§ att den intagne under sin verkställighetstid inte får ta emot eller inneha någon utrustning för elektronisk kommunikation och att sådan skall omhändertas under verkställighetstiden. Utrustningen återlämnas senast vid verkställighetens slut. Undantag från detta förbud kan meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen utser, i de fall det inte föreligger en risk för säkerhet eller ordning.

16e§ reglerar begränsningar av besök och att det får ske i den mån det anses lämpligt. Det får dock få vägras i de fall det finns en oro att besöket kan rubba ordning eller säkerhet på SiS-hemmet eller om det anses föreligga risk för att det kan påverka den intagnes återanpassning till samhället negativt och att riskerna inte går att reglera med hjälp av någon slags kontroll som övervakning eller begränsning. Dessa faktorer som kan åberopa användning av kontroller regleras vidare i 16f§: *“ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet, den dömdes anpassning till samhället, eller att förhindra skada för den dömda eller för någon annan”* (SFS 1998:603 16f§). Om en kontroll beslutas skall den berörda intagne i förväg meddelas, detta gäller dock inte besök av en advokat. Även beslut om dessa kontroller får gälla i maximalt 30 dagar och skall upphävas när skäl inte längre föreligger enligt 16g§. Kontroller kan göras i form av kroppsvisitation i de fall det skulle reducera det bedöms som nödvändigt för besök, detta beslutas om enligt 16h§. Vid beslut om ovan nämnda besök eller kommunikation kan det beslutas om att göra bakgrundskontroll på den person som den intagne vill ha kontakt med enligt 16i§, detta behöver dock informeras till personen i fråga.

5.3 Författning SOU 2023:44

Vidare kommer de förslag som SOU 2023:44 föreslår att beskrivas. Författningsförslaget föreslås träda i kraft 1 januari 2028 och med det upphäva lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård men undantaget att den lagen skall fortgå att gälla vid sluten ungdomsvård.

Första kapitlet 1§ beskriver att lagen skall verka vid verkställighet för fängelse för de som begått brottslig gärning och är under 18 år. Vidare stadgar förslaget att verkställighet skall följa vad fängelselagen (2010:610) stadgar om inget annat anges. Vidare beskriver 2§ att det intagne ska tilldelas en koordinator vilken regelbundet skall ha kontakt med den intagne. Koordinatören har ansvar för att verkställighetsplanen följs genom stöd, hjälp och kontroll. 3§ fastslår att den intagne skall få en handläggare under verkställigheten vilken skall utses av socialnämnden i den intagnes hemkommun medan den 4§ fastställer att den verkställande myndigheten skall samråda med både den intagne, vårdnadshavare och andra berörda. Det andra kapitlet i förslaget behandlar hur verkställighet vid anstalt skall gå till. Där föreslås i 1§ att verkställighet skall ske genom att den intagne placeras på en ungdomsavdelning, det vill säga en avledning som är speciellt anpassad för barn. Dock föreligger att det, i de fall det

anses ligga i den intagnes bästa, är det möjligt för denne att få verkställighet på annan plats. 2§ fastslår att den som inte ännu fyllt 18 år får vistas på en säkerhetsavdelning. Vidare åligger det i förslagets 3§ de möjligheter som skall erbjudas vad gäller fritidsaktiviteter och sysselsättning. Den 4§ stadgar att den intagne inte får hållas avskild från andra i längre än 10 timmar åt gången såvida det inte är motiverat med hänsyn till säkerhet. Vidare fastslår 5§ att då en intagen under 18 år blir tilldelad verkställighet av bostadsrum, har belagts med fängsel, kroppsbesiktning eller kroppsvisitation skall erbjudas efterföljande samtal. Tillstånd för den intagne att vistas utanför anstalt för viss tid (det vill säga permission) föreslås regleras i 6§ vilken stadgar att det skall beviljas med hänsyn till att underlätta återanpassning till samhället. Detta kan ske om följande krav uppfylls. Det inte föreligger en märkbar risk för att den intagne kommer avvika från sin verkställighet, begå brott under permission eller missköta sig på annat sätt samt att minst två månader av verkställigheten har avtjänats. Dock kan det senast nämnda kravet, om särskilda skäl föreligger, åsidosättas. 7§ möjliggör för den intagne att vistas i halvvägshus samt få en utökad frigång utifrån vad 11 kap 4 och 5§§ fängselagen stadgar, d.v.s. att minst tre månader av verkställighetstiden fortlöpt.

Tredje kapitlet i förslaget redogör för i de fall verkställigheten skall ske på ett särskilt ungdomshem istället för på anstalt. Kapitlet är utformat likt lagstiftningen i lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Den 1§ avser att då rätten beslutat om verkställighet av fängelsestraff på ett SiS-hem, med hjälp av en tillämpning genom 32 kap 5§ BrB, så är det Statens institutionsstyrelse som har verkställighetens ansvar. Den 2§ i 3 kap är utformad på samma sätt som 2§ i nuvarande lagstiftning. Således fastslås att anpassning till samhället skall främjas samtidigt som skadliga effekter till följd av frihetsberövande skall förhindras. Om verkställighet avbryts stadgar 3§ att 12a kap 1§ fängselagen (2010:60) skall tillämpas. 4§ möjliggör för att begränsa den intagnes rörelsefrihet under dennes verkställighetstid. Den intagnes möjlighet att använda sig av elektronisk kommunikation samt möjlighet att ta emot besök, får göras i den mån som det anses möjligt enligt 6§. Dessa rättigheter kan dock begränsas i de fall det kan motiveras utifrån både ordning och säkerhet vid SiS-hemmet, kan skada återanpassning till samhället eller allmänt orsaka skada till sig själv eller andra. Beslut gällande inskränkning får gälla i maximalt 14 dagar och skall upphävas när förutsättningar för det möjliggör det. 8§ stadgar att den intagne under sin verkställighetstid skall kunna vistas utanför SiS-hemmet i den mån det är möjligt utifrån den intagnes möjlighet att gynna framtida återanpassning till samhället samt utifrån samhällsskyddet. Sådan vistelse (permission) får användas för att säkerhetsställa att den

intagne upprätthåller ställda villkor. 9§ behandlar hälso- och sjukvård för den intagne. Där fastställs bland annat att den intagne skall vårdas efter de ordinationer som ges av läkaren. 10§ beskriver att kriminalvården på begäran av SiS-hemmet skall bistå med hjälp i de fall den inte avviker från SiS-hemmet. Vid transport skall kriminalvården tillämpa kroppsvisitation, användning av fängsel och om möjligt begära hjälp av polisen, detta enligt 11§. I de fall en intagna är under verkställighet som en följd av ett brott där en persons hälsa, liv, frihet eller frid, skall en vårdnadshavare skall tillfrågas om de vill bli informerade om den intagnes plats, datum för frigivning, förflyttningsdatum, huruvida den intagne befinner sig utanför SiS-hemmet eller om den intagne rymmer. Detta fastslås i 13§.

Fjärde kapitlet i författningsförslaget reglerar villkorlig frigivning, kapitlet har två stycken paragrafer där den 1§ fastställer att när villkorlig frigivning ges till en intagen under 18 år så skall den intagne ställas under övervakning. Vidare beskriver 2§ när villkorlig frigivning får skjutas upp, vilket framgår av 26 kap 7§ BrB där det skall beaktas av SiS-hemmet huruvida den intagne under sin verkställighetstid brutit mot de föreskrifter och villkor som gällt vid verkställigheten.

Femte kapitlet berör övriga bestämmelser och där beslutar kapitlet paragrafer vem som får fatta beslut enligt lagen. 1§ fastställer att det är regeringen eller den myndighet som regeringen delegerat rätten till som får ta dessa beslut. Vidare är det Kriminalvården enligt 2§ eller Statens institutionsstyrelse som fattar beslut.. Beslut som tas enligt lagen skall råda i kraft direkt om inte annat fastställs enligt 4§. Statens institutionsstyrelse skall delge information om intagen som avtjänar ett straff vid ett SiS-hem, till kriminalvården enligt 5§. Vidare föreslås i SOU 2023:44 att maxstraff ökas från 4 år till 8 år (SOU 2023:44, s. 355).

5.4 Kompletterande intervju

Två intervjuer har genomförts för att komplettera materialet och för att få en djupare förståelse av studiens kontext. För att få en övergripande blick av det material som framkommit har följande teman fastställts; “förändring” och “barnets bästa och barnkonventionen”.

5.4.1 Förändring

Det första temat "förändring" genomsyrade en stor del av intervjuerna på olika sätt, och genom diskussionen kring huruvida det skett/sker en förändring gällande frihetsberövande av barn. I intervjuerna framkommer att synen på barn och ansvarsutkrävande har förändrats från att barn inte skall frihetsberövas:

"Vi har ju haft en utveckling i Sverige de senaste, där vi har gått från att se barn som en grupp som man ska undvika att frihetsberöva till en grupp som mer jämföras som vuxna mer och mer när det gäller tex frihetsberövande efter brottslighet. Så det kan man väl säga är en skärpning i hur allmänheten eller samhället ser på denna grupp av ungdomar."

Vidare har det även skett en förändring gällande vilken typ av brott som barn begår, "...fler barn som begår de allra grävsta brotten...". En faktor som skulle kunna förklara denna förändring som framkom i en intervju var att ungdomsrabatten slopades för dem mellan 18-21 år vilket lett till att yngre barn rekryteras. En annan bidragande orsak som framkom var de ökade gängkonflikterna där unga rekryteras via sociala medier.

Andra förändringar som diskuteras vid intervjun är balansen mellan ansvarsutkrävande rättssamhälle och barnkonventionen och den forskning som finns som visar att barn bör frihetsberövas med så öppna förhållanden som möjligt.

"Den synen har förändrats, för det är klart att LSU som påföljd när den kom som påföljd 1999 skulle vara samhällets svar på grova brott hos ungdomar men själva innehållet i påföljden skulle möta de vård och behandlingskrav som ungdomarna hade och den här markeringen kring innehållet har suddats ut mer och mer när själva hållandet, påföljden, säkerheten blir viktigare och viktigare."

I samma diskussion fördes även fram att det blivit allt mer restriktivt med utslussningsåtgärder då säkerheten blivit ett större incitament för att neka. Det ansågs vidare påverka ungdomar negativt och möjligheten att efter verkställighetens slut kunna leva ett liv utan kriminalitet.

Lagstiftningen för befogenheter förändras den 15 maj vilket också framkom vid en intervju.

“Man vänder på lagstiftningen, presumtionen är att man inte har rätt och att man kan fatta undantagsbeslut för de som tex behöver internet i skola, då kan institutionschefer fatta ett undantagsbeslut men det ska ju också då omfattas av säkerhetsbedömning och sådär.”

En annan förändring som lyftes vid en intervju är att barnens röst hörs i arbetet allt mer,:
“Och jag märker en betydlig skillnad i hur man lyssnar in barnen och hur man tar hänsyn till deras åsikter och hur man gör dem mer delaktiga”.

Vidare diskuterades även vad som är viktigt i de fall ansvar att hantera frihetsberövande av barn flyttas till kriminalvården. Där framkom att det i sådana fall är viktigt med resurser och mer personal än kriminalvården idag har per intagen. Detta på grund av att barn kräver mer.

5.4.2 Barnets bästa och barnkonventionen

Barnets bästa är en av de mest framträdande artiklarna i barnkonventionen och likväl framkom den även vid intervjuerna. Vid samtalet framkom att barnets bästa självfallet alltid var närvarande vid alla beslut som på något sätt berör barnet på hela institutionen, stort som litet, *“Nä men det är klart att alla beslut som på något sätt berör barn så ska man göra ett övervägande utifrån barnets bästa”.*

Detta lyfts också fram i följande citat:

“Sen är ju denna miljön inte naturlig, den är ju oerhörd begränsad, då blir det ännu viktigare att vi jobbar med barnets bästa - både i de stora beslut det vill säga om vi ska bygga en ny byggnad, göra en organisationsförändring eller om de små beslut, som rör individuella beslut för varje ungdom. “

Däremot samtalades det även om huruvida barnet i fråga såg det som sitt bästa och att vad de på institutionen och vad barnet ansåg kanske inte alltid korrelerade. Dock poängterades vikten av att barnet alltid skulle känna sig hörda utifrån vad de ansåg vara bäst för dem själva. Även den andra respondenten stämde in i detta, däremot ansågs det ofta vara ganska oproblematiskt då de genom samtal ofta kunde nå samförstånd.

Barnkonventionen och dess roll och vad den innebär diskuterades. Vid en intervju lyftes ett problem gällande dess formalia då den inte är skriven som en lagtext utan lagstiftad i dess ursprungliga form vilket intervjupersonen även lyfter att jurister i Sverige uppmärksammat.

En lösning hade varit att skriva lagstiftning utifrån barnkonventionens avsikter. Dessutom är den inte grundlagsskyddad vilket innebär att den inte alltid "vinner". Vid en annan intervju lyfts däremot att barns rättigheter är mer närvarande även om det kanske inte går att direkt härleda endast till att barnkonventionen är lag.

"... men jag känner att hela samhället har gått åt det hållet. Och så även tvångsvård på sis. Att man jobbar mer mot att ta in barnets rättigheter. Men det är mycket tydligare med det nu och det tror jag är jättebra. Jag känner ju, jag hoppas ju i förlängningen att vi skulle kunna gå och mäta också att det faktiskt går bättre för barnen utifrån det..."

Vid båda intervjuerna framkom således vikten att barn känner sig hörda och att barnets bästa är närvarande vid alla beslut.

6. Analys

De alltmer restriktiva tendenserna, som exemplifieras i ändringen som genomfördes 2024, att en inskränkning i kommunikation och/eller besök får gälla i 30 dagar jämfört mot de tidigare 14 dagarna går att förklara olika utifrån olika perspektiv och teorier. Intresseteorin anser att de grupper och individer som inte kan skydda och åberopa sina rättigheter är de som står i extra behov av skydd av dem. Således kan det utifrån intresseteorin tolkas som ett minskat skydd för barns rättigheter vilket är en negativ utveckling då barn anses vara en grupp i behov av skydd. Därmed skulle handlingar av denna karaktär utifrån intresseteorin bidra till ett reducerat skydd av de rättigheter som barn innehar då det möjliggör ett längre förbud av dem. De ökade ingreppen i rättigheterna ses av intresseteoretiker således inte positivt. Utifrån Benthams perspektiv om utilitarismen går det däremot att se denna skärpning som en positiv handling då inskränkningar av rättigheter utifrån att göra samhällsmedborgare nöjda då de ser att de som begått grova lagöverträdelser straffas. Vidare går det att förklara att genom större inskränkningar av rättigheter så sker verkställighetstiden under tuffare förhållanden vilket i sin tur skulle kunna verka avskräckande. Dels för andra från att begå brott och dels den intagne att efter sin verkställighetstid hålla sig inom lagens ramar, vilket också är ett syfte med ett straff enligt Bentham.

Det går även att diskutera detta som en negativ utveckling genom utilitarismen, att skärpningar leder till något negativt för majoriteten och således är en dålig handling. I de fall skärpningar leder till sämre möjligheter för de intagna att återanpassa sig till samhället efter

verkställighetens tid, vilket en del forskning pekar på. Frågan om huruvida det bästa för majoriteten nu är det bästa för framtidens samhälle. Petterssons artikel betonar att barn bland annat har sämre tidsuppfattning, sämre stresshantering, ökad risk för oro och ångest än vuxna vilket tuffare restriktioner under verkställighetens tid skulle kunna medföra. Utifrån endast barnets psykiska hälsas bästa är det inte fördelaktigt att göra den typ av skärpningar som nu gjorts. Detta visar även kriminalvårdens rapport som fastslår att för att reducera risken för negativa effekter av verkställighet bör den ske under så öppna förhållanden som möjligt. Risken för negativa följder ökar således även markant i de fall SOU 2023:44 som föreslagit den nya fängelselagen blir realitet där ett barn kan få sitta isolerad och inlåst i tio timmar i följd motsvarande dagens fyra timmars maxtid. Vidare går detta även att återkoppla till det som Sundhall och Hillén avslutar sin undersökning med, att de nya förslag som föreligger bör ses som ett svek gentemot barnkonventionen.

Ett annat exempel som Sundhall och Hillén skulle kunna tolka som svek gentemot barnkonventionen är att ansvaret för frihetsberövande av unga eventuellt skall genom SOU 2023:44 flyttas till kriminalvården. Petterson lyfter även att anledningen till att slutet ungdomsvård infördes var för att undvika att sätta barn i fängelse med bakgrund av barnkonventionen. Detta skulle således även kunna kritiseras av intresseteorin då det inte verkar skyddande gentemot barns rättigheter utan istället går emot dem. Däremot går det utifrån både Foucault och Bentham att argumentera att dessa tuffare straff verkar avskräckande för både den som begått brott, att inte begå nya brottsliga handlingar i framtiden, men även för samhället i övrigt.

Barnkonventionen stadgar att frihetsberövande skall ske under så öppna förhållanden som möjligt för att minimera skada som följd, vilket både artikel 37 och 40 fastställer. Däremot är kravet om att frihetsberövande av barn skall minimera skadliga effekter av verkställighet, egentligen en omöjlig uppgift då det oavsett hur öppna förhållanden barnen befinner sig i är de frihetsberövade. Men det skulle kunna ses som att frånga barnets risk för psykiska följder genom dessa skärpningar. Resultatet visar även på ett starkt behov att fokusera på säkerheten och att minska risken för återfall i kriminalitet efter verkställighetens slut och att man också skulle kunna argumentera för majoritetens bästa men även barnets bästa genom Benthams utilitarism.

Foucaults synsätt, att straff är en tid för omvandling skulle kunna argumentera att barn i längden gynnas av en tuffare verkställighetstid med större inskränkning av sina rättigheter då det blir en tid för omvandling där barnen efter verkställighetens slut kan återanpassa sig till samhället. Vidare skulle även möjligheterna att avlyssna eller kontrollera rättigheter som kommunikation eller besök kunna diskuteras utifrån Panopticon. Genom att möjligheten för kontrollerade insatser föreligger skulle de ungdomar uppträda på ett önskvärt sätt vilket slutligen skulle kunna leda till ett inlärt beteende vilket även kan resultera i en önskvärd återanpassning till samhället efter verkställighetens slut.

7. Slutsats

En viktig del huruvida barnkonventionen bibehåller sin centrala del trots förändringar mot mer restriktiva tendenser, blir gällande tolkning för barnets bästa och huruvida det ses som barnets bästa nu eller barnets framtida bästa om större inskränkningar görs. Vidare bör den forskning som visar hur barn för att minimera efterföljande negativ påverkan på ungdomar beaktas mer vid diskussioner huruvida frihetsberövande skall ske under mer restriktiva former eller inte. Detta på grund av att det är en viktig del av de artiklar i barnkonventionen som behandlar frihetsberövande men även för att samhället skall bestå av icke brottsbenägna människor vilket kan ske genom lyckad återanpassning till samhället. Ett eventuell ansvarsskifte till kriminalvården är en av de mest markanta förändringar och vid en sådan krävs det som uppges i resultatet att det finns tillräckligt med resurser för att tillgodose barns behov och rättigheter. Även detta för att uppnå en lyckad återanpassning till samhället efter verkställighetens slut.

Avslutningsvis så har förändringar skett på kort tid inom den rättsliga kontexten och ytterligare förändringar kan komma att ske vilket skulle kunna leda till ytterligare inskränkningar av barns rättigheter. Utvecklingen av regleringen av frihetsberövande av barn går mot mer strikta tendenser vilket är oroväckande utifrån det som studien presenterat. Det är dock viktigt att poängtera att trots de mer restriktiva inskränkningarna så prioriteras att barn vid institutioner känner sig hörda och att barnets bästa är närvarande vid beslut som tas, enligt vad som framkommit vid intervjuerna.

8. Avslutande diskussion

Denna studie bidrar till att undersöka den kortsiktiga förändringen av hantering av frihetsberövande av unga och hur barnkonventionen ställer sig därtill. Detta genom att inledningsvis undersöka vad som studerats tidigare i ämnets kontext och därmed skapa en bild av dels en historisk kontext avseende barnkonventionen men även en översyn kring forskning om frihetsberövande av barn. Vidare studerades tidigare lagstiftning, den aktuella lagstiftningen samt en eventuell framtida lagstiftning för att sedan jämföra det mot barnkonventionen. Genom att intervjua sakkunniga som arbetar på SiS-hem har även en bild skapats av hur arbeten i praktiken går till och vad de anser om eventuella förändringar.

Genom denna studie går det att urskilja en tendens mot mer strikta former för frihetsberövande av barn. Däremot går det inte i förhand att veta vad dessa tendenser kan resultera i och huruvida det leder till mer lyckad återanpassning för de intagna ungdomarna. Därmed kommer det urskiljas en framtida forskningslucka som behöver utvärderas för att se följderna efter ändringarna. Följderna går först att se när de nya ändringarna varit verksamma ett tag och samma gäller i de fall lagförslagen blir realitet vilket öppnar för framtida forskning. Vidare är intressanta forskningsfält i framtiden att närmare studera barnkonventionen och vilken roll denna får i en normativ studie. Det hade även varit intressant att närmare studera barnets bästa och hur det avgörs då formuleringen som sådan kan tolkas på flera olika sätt.

Referensförteckning

Litteratur

Andersen, H; Kaspersen, L.B. (2007). *Klassisk och Modern samhällsteori*. Upplaga 3. Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.

Boréus, Kristina - Sebastian Kohl "Innehållsanalys" i Boréus Kristina - Göran Bergströms (reds.) *Textens mening och makt*. 2018 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur (s.49-92)

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena . *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2009. 3:e uppl Stockholm: Wolters Kluwer

Kramer, Mathew, 1998 Rights without trimmings, i Kramer, Simmonds & Steiner, "A Debate over Rights", Oxford, Oxford University Press

Newburn, Tim, (2017). *Criminology*. 3:e uppl. England; Routledge

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, (2007). *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.

Tasioulas John, (2015) On the foundations of human rights, i *Philosophical foundations of human rights*. Oxford University Press

Elektroniska artiklar

BRÅ, Kriminalstatistik Definitioner och begrepp, 2018-06-19

https://bra.se/download/18.c4ecee2162e20d258c55083/1529407538674/2018_Definitioner+och+begrepp.pdf

Hämtad: [2024-04-08]

Kriminalvården, Kort om häktade barn, 2023

<https://www.kriminalvarden.se/globalassets/publikationer/forskningsrapporter/kort-om-hakta-de-barn.pdf>

Hämtad: [2024-04-08]

Petterson, Tove, 2017, Betydelse av öppenhet under institutions- tiden för ungdomar dömda till slutna ungdomsvård. Hur påverkas vardagen vid institutionen och återfall i brott? *Institutionsvård i fokus nr 8*.

<https://www.stat-inst.se/contentassets/7cd9733f92754af091a5a7b3fdae8d99/nr-8-2017-betydelse-av-oppnenhet-under-institutionstiden.pdf>

Hämtad: [2024-04-09]

Leviner, Pernilla 2018 Barnkonventionen som svensk lag - en diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter, *Förvaltningsrättslig tidskrift*

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1189448/FULLTEXT01.pdf>

Hämtad: [2024-04-07]

Sandberg, Kristen 2015, The Convention on the Rights of the Child and the Vulnerability of Children, *i nordic journal of international law nr 84* (2015) 221-24

<https://link-springer-com.ludwig.lub.lu.se/referencework/10.1007/978-981-10-3182-3>

Hämtad: [2024-04-27]

Socialdepartementet, Regeringskansliet, 2024-03-24, Nordiskt ministermöte om barn och unga i kriminalitet

<https://www.regeringen.se/artiklar/2024/03/nordiskt-ministermote-om-barn-och-unga-i-kriminalitet/>

Hämtad: [2024-05-01]

RIR 2024:7, Riksrevisionen 2024-05-02, SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga

<https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen/kommunikation-och-media/nyhetsarkiv/2024-05-02-brister-i-statens-tvangsvard-av-barn-och-unga.html>

Hämtad: [2024-05-03]

Riksrevisionen, Riksrevisionen granskar statens insatser för unga som misstänks för grova brott, 2023-06-27

<https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen/kommunikation-och-media/nyhetsarkiv/2023-06-27-riksrevisionen-granskar-statens-insatser-for-unga-som-misstanks-for-grova-brott.htm>

Hämtad: [2024-04-08]

Socialstyrelsen, Barnets rättigheter och barnkonventionen, 2020-06-30

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barnets-rattigheter-och-barnkonventionen/>

Hämtad: [2024-04-09]

Sundahll, Jeanetta - Sandra Hillén “The Punishable Child in Sweden—The Tidö Agreement from a Children’s Rights Perspective” i Nordic Journal of Human Rights.

2018, VOL. 36, NO. 3, 287–303

<https://www-tandfonline-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1080/18918131.2018.1522772>

Hämtad: [2024-05-02]

Åklagarmyndigheten, ordlista

<https://www.aklagare.se/ordlista/f/frihetsberovande/>

Hämtad: [2024-04-08]

ÅklagarmyndighetenB, Särskilda straff för ungdomar

<https://www.aklagare.se/lattlast/ungdomar-brott-och-straff/sarskilda-straff-for-ungdomar/>

Hämtad: [2024-05-06]

Lagar

Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Brottsbalk (1962:700)

Offentliga utredningar och rapporter

SOU 2023:44.

SOU 2016:19

Bilagor

BILAGA 1

Intervjuguide

Vad är din roll på din arbetsplats?

Har du märkt någon förändring genom åren hur det i praktiken och/eller i politiken kring frågor om frihetsberövande av barn? *Isåfall vad?*

Hur går arbetet till när flera komponenter ska tillgodoses vid frihetsberövning av barn?

Jag läste en rapport som ansåg att för att motverka skadlig effekt på barn bör de vistas under så öppna former som möjligt vid frihetsberövande, är det möjligt?

Hur arbetar ni med återanpassning här? *Hur stora ungefär är behoven av återanpassning efter att ett barn suttit här?*

Vilka rättigheter vid straff har barn under sin tid här? Har detta förändrats något under de senaste åren?

Hur arbetar ni för att ge barn det stöd de behöver, kring psykisk ohälsa?

Artikeln angående barnets bästa ska alltid vara i fokus. Det kan ju också innebära olika då det är en öppen artikel. Hur arbetar ni för att tillgodose barnets bästa, hur tar det sig till uttryck i ert arbete?

En faktor som lyftes kring varför barnkonventionen skulle lagstiftas var att barns ställning skulle stärkas i praktiken, anser du att det är resultatet?

Vad tänker du kring SOU 2023:44, att ansvar eventuellt ska flyttas till kriminalvården istället?

Är det något mer du tänker är relevant som jag inte har lyft?